

LES PROPOSTES D'ILDEFONS CERDÀ, 1854-1875: L'EXPRESSIÓ URBANÍSTICA I TERRITORIAL D'UN PROJECTE DE MODERNITZACIÓ

Francesc Magrinyà

Ildefons Cerdà (1815-1876) va elaborar la *Teoria general de la urbanització* (1867), instauradora de la disciplina urbanística. El seu projecte modernitzador es basava en la convicció que era necessari construir ciutats adaptades a les noves condicions higièniques i a l'arribada del transport i de les telecomunicacions. Per portar-ho a terme era necessari construir un nou instrumental per aquesta transformació territorial. Cerdà va utilitzar el cas de Barcelona com a exemple i va ser capaç d'articular la figura de l'Eixample, instrument de referència de la construcció de la ciutat de Barcelona durant un segle (1860-1953).

Les aportacions instrumentals de Cerdà se situen en un marc de transformació política, professional, social i econòmica. En aquest escenari de canvi, Cerdà va saber aprofitar el seu rol de polític liberal i progressista, especialment en els períodes 1854-1856 i 1863-1867, per articular una proposta urbanística moderna en una etapa de transformació de les professions associades al territori. La seva capacitat per imposar de forma intel·ligent el seu projecte va més enllà d'una lectura simplista basada en una lluita entre arquitectes i enginyers i en la imposició d'un projecte des de Madrid.

En el marc de transformació econòmica i social associada a la industrialització i a l'aparició de les infraestructures de transport i de serveis urbans, Cerdà va aportar diferents instruments. En el marc de transformació de l'estructura agrícola a una d'altra d'industrial Cerdà va concebre el mecanisme de *reparcel·lació*, explicitat en *Quatro palabras sobre el Ensanche* (1861) i aplicat en la reparcel·lació dels terrenys de muralles i en les intervencions com a tècnic facultatiu del Govern Provincial. Des de la perspectiva edificatòria va donar una solució projectual a la nova escala definida al passar de la parcel·la a l'intervies (illa). La solució la va formalitzar a través de la proposta d'illes de la Societat *El Fomento del Ensanche* i la definició de l'espai públic definit a *Necesidades de la Circulación* (1863). D'altra banda, va entendre de manera clara que la transformació de sòl anava íntimament lligada a la urbanització a través dels operadors d'infraestructures de serveis urbans i de transport, com ho mostra el procés d'imposició de la solució de les Rondes (1863). Finalment, va elaborar una proposta econòmica de finançament de la urbanització explicitada en la *Carta al Marqués de Corvera* (1872), i concretada posteriorment en la figura de la Comissió d'Eixample entre 1868 i 1953.

En definitiva, Cerdà va articular una proposta urbanística innovadora a través de la comprensió de les formes de creixement urbà, definides segons l'esquema parcel·lació, edificació i urbanització (PUE), que ell va formalitzar a través de unes bases denominades tècnica, econòmica, legal, administrativa i política.